НІВА

V ГОД ВЫДАННЯ № 5 (205)

31 СТУДЗЕНЬ 1960 г.

БЕЛАСТОК

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА - КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Цана 60 гр. Cena 60 gr.

ПЕРАДЗ'ЕЗДАЎСКАЯ ДЫСКУСІЯ

АБ КУЛЬТУРЫ ЎШЫРОКІМ РАЗУМЕННІ

Вельмі добра сталася, што перад III-ім з'ездам нашага таварыства наладжана сапраўды канкрэтная і шырока панятая дыскусія на тэму яго дзейнасці. Такой дыскусіі ў нас дагэтуль не было. А яна ж неабходная. Бо толькі пры шырокім удзеле зацікаўленых можна абмеркаваць і вызначыць добрую праграму дзейнасці, якая б садзейнічала развіццю кожнай галіны жыцця нашай нацыянальнай меншасці.

У сваім артыкуле, хачу выказаць свае думкі на тэму культурнай дзейнасці Таварыства сярод нашага беларускага сялянства. Увайшло ўжо ў звычай, што калі запытаеш дзеяча нашага Таварыства аб дасягненнях у галіне культурнага жыцця вёскі, дык ён абавязкова вылічыць табе колькасць гурткоў мастацкай самадзейнасці, існуючых у нашых вёсках. І гэта ўсё. Далей ён нічога не скажа.

Сапраўды, рух мастацкай самадзейнасці ў нашых вёсках усё пашыраецца. Узнікаюць усё новыя драмгурткі, вясковыя хоры, музыкальныя і танцавальныя калектывы, якія прыцягваюць да сябе ўсё больш таленавітай вясковай моладзі. Але ці нашае Таварыства поўнасцю выконвае ролю арганізатара і кіраўніка гэтым рухам? Я б сказаў, што не. Гаглядзім на рэпертуар беларускіх гурткоў мастацкай самадзейнасці. Ці змест яго адпавядае нашай рэчаіснасці? Далёка не. Большасць п'ес, якія часта ставяць вясковыя драмгурткі, здалёк пахнуць архаізмам, або яшчэ горш, бруковай шмірай, разлічанай на зусім танны смех.

Возьмем за прыклад драмгурток у Клюковічах, Сямяціцкага павета. Існуе ён тут ад 1948 года. За гэты час гурток паставіў каля 30 розных п'ес. Большасць іх гэта тыповая шміра — штосьці ў родзе «Здрадзона Крыстына», «Мундур сватэм» і г. п. Не лепш выглядзіць рэпертуар і ў другіх гуртках мастацкай самадзейнасці. Вельмі папулярныя ў нас «Боты», або «Мікітаў лапаць».

Зразумела, што такім рэпертуарам цяжка будзе ўздзейнічаць на фармаванне сапраўднага артыстычнага густу сялянства. Патля-

(Працяг на стар. 2)

У НОВАЙ ВЕНГРЫІ

31 студзеня г. г. мінае 14 год ад абвяшчэння Венгерскай народнай рэспублікі. За гады народнай улады Венгрыя пераўтварылася ў развітую прамыслова - гаспадарчую краіну, якая хуткімі тэмпамі ліквідуе даваенную адсталасць у розных галінах эканамічнага і культурнага жыцця.

За гэты час мадэрнізаваны старыя прамысловыя прадпрыемствы і пабудавана шмат новых. Да гэткіх прадпрыемстваў залічваецца алюміневая фабрыка ў Альнасрузіто — адна з самых сучасных венгерскіх фабрык. Гэтая фабрыка славіцца таксама прыгожымі сацыяльнымі аб'ектамі. На нашым здымку вы бачыце пасёлак, у якім жывуць рабочыя гэтай фабрыкі.

СЯМ'Я, РАССУДАК І ПАТРЭБЫ

— У мяне пяцёра дзяцей, усе сыны. Маленькія, адно другога не падыме. І зноў я цяжарная... Не маю прасветлай гадзіны. Выхоўваць мне іх цяжка. А што будзе, калі мае дзеткі дарастуць? У нас жа толькі 3 гектары зямлі. Дзяліцца не будзе чым. Муж і слухам не вядзе. Як жыць, што мне рабіць? — гаворыць лекару ў Гайнаўцы Надзя М. з вёскі К.

Праз некалькі мінут уваходзіць рослая жанчына год 30-ці. З-пад хусткі-ваўнянкі на абодва бакі лоба высунуліся ўжо пасівелыя кучаравыя косы.

— Я прыйшла параіцца, пане доктар, — гаворыць жанчына, — як можна пазбягаць цяжарнасці... Чула штосьці аб гэтым, але нічога канкрэтнага не ведаю. Сорамна мне пытаць, але... (У вачах жанчыны паказаліся слёзы). Наша гаспадарка маленькая. Нажылі ўжо з мужам шасцёра дзяцей. Муж мне не спачувае. Дзе толькі не паедзе, дык і вып'е. А тады ўжо бяда. Няма ратунку. — Ты ж жонка... — гаворыць. — Навошта я цябе прывёз у сваю хату...

— Сорамна мне было, — расказвае Іван Т. — калі прыехаў лекар і пачаў мяне ўсаромліваць, што чацвёра дзяцей і жонка яшчэ ўродзіць двайню. У карэтцы хуткай дапамогі, якая везла маю жонку ў Гайнаўку, я ледзь не згарэў з сораму. Не міла мне было і жыццё. Я ледзь не рваў на сабе валасы...

Аб чым гавораць тры прыведзеныя вышэй выказванні? Што з'яўляецца прычынай, якая ставіць у жахлівае становішча нашыя сем'і? І што трэба рабіць, каб пазбегнуць выпадковасці такіх становішчаў? Аб гэтым менавіта давайце шчыра сёння пагаворым.

Жыццё ідзе наперад і з кожным днём мяняецца яго матэрыяльнае, ідэалагічнае і маральнае аблічча. Але, не будучы песімістамі, скажам што не ўсё і не заўсёды мяняецца на лепшае. Цяжкае матэрыяльнае становішча агромнай масы сялян у нашай краіне да 1939 г. змянілася на нязноснае ў час акупацыі. У спадчыне вайны мы атрымалі вядомыя матэрыяльныя і маральныя клопаты і турботы, якія цяжка вылечыць

(Працяг на стар. 4)

АБ КУЛЬТУРЫ У ШЫРОКІМ РАЗУМЕННІ

(Працяг са стар. 1)

дзяць людзі на такі твор, пасмяюцца, ды ўсё. Ці ж ў іх, пасля такіх «культурных» перажыванняў, нешта застанецца, што дапаможа ім інакш жыць, інакш глядзець на акружаючыя іх з'явы? Напэўна не.

Справа забеспячэння гурткоў мастацкай самадзейнасці адпаведным рэпертуарам, дапамога ў яго апрацоўцы і пастаянны кантроль гэтага рэпертуару павінны стацца першапланавай задачай дзеячоў нашага Таварыства. Далей такое становішча немагчыма. Калі мы намагаемся раскалыхаць нашае сялянства ў галіне культурнага жыцця, дык трэба да людзей ісці з сапраўднай сучаснай культурай, а не са шмірай і перагніўшым архаізмам. Ці ёсць у нас такія магчымасці? Ёсць. Чаму ж, напрыклад, не сягнуць нам да твораў польскіх сучасных аўтараў? Можна ж зрабіць пераклады іх твораў. Вельмі добра, што ў гэтым напрамку зроблены ўжо пэўныя крокі. Але на маю думку, варта было б шырэй разгарнуць гэтую працу.

Вельмі было б таксама дарэчы, калі б сябры з літаратурнага аб'яднання пры «Ніве» ўзялі, так сказаць, на варштат сваёй творчай працы падрыхтоўку адпаведных уласных твораў з мэтай выкарыстання іх ў працы вясковых драмгурткоў. На недахоп тэм няма чаго наракаць. Сучаснае жыццё вёскі, перамены, якія ў ёй адбываюцца, высоўваюць вельмі багатую разнароднасць тэм. І трэба іх выкарыстаць.

Калі ўжо мова аб культуры вёскі, дык, на маю думку, у разуменні некаторых дзеячоў таварыства яна вельмі завужваецца. Гаворачы аб культурным жыцці данай вёскі, вам абавязкова скажуць аб існуючым гуртку мастацкай самадзейнасці, аб ліку моладзі, якая ў ім удзельнічае, аб тым, якія п'есы ставіць гэты гурток. Але як жывуць людзі ў гэтай вёсцы, як апранаюцца, што чытаюць, які парадак у іх хатах, панадворках, вы напэўна не пачуеце. А чаму? Ці ж гэтыя справы не належаць да культуры? «Грамадскія дзеячы, — пісаў тав. Аляксандр Слаў у артыкуле, які зрабіў пачатак гэтай дыскусіі, — абавязаны вучыцца лічыць, колькі ў данай мясцовасці скарыстоўваюць мыла на аднаго жыхара, колькі ложкаў прыходзіцца на адну сялянскую сям'ю, колькі акон у вясковай хаце і ці гэтымі вокнамі карыстаюцца для праветрывання жылля».

Нажаль, гэтых спраў у дагэтуляшняй дзейнасці нашага таварыства зусім не бралася пад развагу. Ці ж гэта не гаворыць аб нашай адорванасці ад жыцця сялян, якія з'яўляюцца, так сказаць, асноўнай базай дзейнасці Таварыства.

Быў час, калі Таварыства арганізавала ў паасобных вёсках шэраг дакладаў на гістарычныя тэмы. У гэтых, праз меру доўгіх, да таго яшчэ нудна напісаных дакладах, гаварылася аб Скарыне, аб беларускім пісьменніцтве за часоў Ягайлы і г. п. Што ж карыснага можа даць такі даклад зусім непадрыхтаванай да яго вясковай жанчыне, у якой па хаце шпацыруе парсюк, а пад печчу кудахтаюць куры? Нічога тады дзіўнага, што да гэтых дакладаў людзі адносіліся зусім абыякава. Выслухалі цярпліва ды і разышліся. Прыпамінаю сабе такі выпадак у вёсцы Аўгустова, Бельскага павета. Калі пасля нуднага даклада на гістарычную тэму звярнуўся я да прысутных ці ёсць нейкія пытанні або няяснасці, то адна з пажылых цётак спытала: — Што трэба рабіць, каб куры не дохлі? Ці ёсць на гэта нейкае лякарства? Прысутныя грымнулі смехам. А мне было не да смеху. Вясковая жанчына сваім, здавалася б, не хітрым пытаннем, мабыць, выказала жаданне большасці сялян, што ім патрэбна і аб чым яны хацелі б слухаць.

Дык вось, ці не карысней было б, замест такіх дакладаў, арганізаваць гутаркі на тэму аховы здароў'я, асабістай гігіены, прыкладнага ўтрымання хаты, панадворка, расказаць людзям аб перспектывах міжпланетных палётаў і т. п. Людзі вельмі цікавяцца ўсім гэтым і трэба да іх часцей даязджаць нашым дзеячам з такімі тэмамі.

Магчымасці шырока разгарнуць такую працу ў нас ёсць. Не памылюся, калі скажу, што няма ў нас такой галіны жыцця, дзе б не працавалі выдатныя спецыялісты, беларусы па нацыянальнасці. Чаму ж Таварыству не выкарыстаць гэтых спецыялістаў у сваёй дзейнасці?

Добра, скажаце, але да такой працы пакліканы ў нас іншыя арганізацыі, як Ліга жанчын, або Таварыства па распаўсюджванні ведаў. Гэта праўда. Але скажыце так па шчырасці, ці часта мы сустракаем дзеячаў гэтых арганізацый у нашых вёсках? Напэўна не. Так што паўтарэння іх працы няма чаго баяцца. Гэтага ў вёсцы ніколі не будзе за многа. Трэба разумець, што толькі культурная дзейнасць у такім маштабе, а не абмежаваная толькі да гурткоў мастацкай самадзейнасці, можа выцягнуць нашыя вёскі з балота, адсталасці і цемнаты. Партыя стварыла шырокія магчымасці для такой дзейнасці. Злачынствам было б не выкарыстаць гэтых магчымасцей.

Тут яшчэ раз хочацца сказаць за таварышам Славам, што праца Таварыства, гэта не толькі захаванне народных традыцый і мовы, але выцягванне нацыянальнай меншасці з адсталасці і цемнаты, уклад у агульнае імкненне і барацьбу за ўсебаковае, культурнае і сацыяльнае развіццё ўсяго нашага народа.

В. БАРШЧЭЎСКІ

IV Пленум ЦК ПАРП

20-22 студзеня адбыўся IV Пленум Цэнтральнага Камітэта Польскай аб'яднанай рабочай партыі, прысвечаны заданням партыі і народнай улады ў галіне тэхнічнага прагрэсу. У пленуме прымалі ўдзел запрошаныя госці, спецыялісты з розных галін тэхнікі, навукі і эканомікі.

Пленум падкрэсліў, што ва ўзросце прадукцыйнасці працы ляжыць ключ да вырашэння ўсіх праследуючых нас цяжкасцей і невырашаных праблем.

А асноўным фактарам узросту прадукцыйнасці працы, асабліва ў маштабе не аднаго, а некалькіх год, з'яўляецца тэхнічны прагрэс. Прадугледжанае праграмай развіццё нашай краіны ў бліжэйшай пяцігодцы не можа быць рэалізаваным без усебаковага развіцця нашай тэхнікі, без патрэбы прывядзення ў дзеянне ўсіх рычагоў тэхнічнай думкі і тэхнічнага прагрэсу.

У якой ступені мы зможам выкарыстаць новую тэхніку, у такім тэмпе будзем ісці ўперад у галіне жыццёвага ўзроўню, у галіне грамадскіх і культурных умоў жыцця.

Для далейшага развіцця прамысловасці, сельскай гаспадаркі і жыллёвага будаўніцтва неабходна ствараць спрыяючыя ўмовы ў выглядзе далейшага тэхнічнага прагрэсу. Тэхнічны прагрэс будзе заключацца ва ўвядзенні ў нашу народную гаспадарку перадавой тэхнікі, ва ўздыме тэхнічнага ўзроўню ўсіх галін нашай народнай гаспадаркі да ўзроўня перадавых краін.

Дасягнуць гэтага немагчыма без свядомага і планавага намагання тысяч і мільёнаў людзей, намагання, арганізаванага і кіраванага нашай народнай дзяржавай і партыяй.

Паспяховае развіццё тэхнікі залежыць у значнай ступені ад адносін да гэтай справы рабочага класа, а асабліва перадавога рабочага актыву, ад актыўнасці і свядомасці рабочых калектываў і іх тэхнічнай падрыхтоўкі. Аб гэтым павінны памятаць парторганізацыі на прадпрыемствах. Для распаўсюджвання новай тэхнікі можа паспяхова садзейнічаць рацыяналізацыя і вынаходніцтвы, а таксама новыя формы адроджанага сацыялістычнага спаборніцтва, напр. брыгады сацыялістычнай працы.

Асаблівая роля ў галіне тэхнічнага прагрэса належыць нашай тэхнічнай інтэлігенцыі і парторганізацыям. Неабходна выхаваць у нашым грамадстве замілаванне да тэхнікі. Гістарычнае развіццё нашай культуры йшло ў аднабаковым гуманістычным напрамку. Ледзь толькі мы ўвайшлі на шлях тэхнізацыі нашага жыцця, як пачалі з'яўляцца галасы аб небяспецы з боку тэхнікі, якая быццам бы пагражае гуманістычным вартасцям нашай культуры. Гэтыя галасы наскрозь памылковыя. Няма ніякай супярэчлівасці паміж гуманістычным характарам нашай культуры і патрэбай яе тэхнізацыі. «Мы не староннікі развіцця тэхнікі, — гаварыў на Пленуме тав. Ендрыхоўскі, — дзеля самой тэхнікі. Развіццё тэхнікі павышае ўзровень вытворчасці і вызваляе чалавека ад цяжкай фізічнай працы, паступова сцірае межы паміж фізічнай і разумовай працай, вызваляе час, патрэбны людзям на карыстанне агульнымі дасягненнямі культуры».

Пагэтаму тэхнізацыя нашага жыцця, супольна з палітэхнізацыяй нашага школьніцтва, ляжыць у інтарэсе развіцця нашай сацыялістычнай народнай культуры.

Асноўныя заданні ў галіне тэхнічнага прагрэсу ў нашай народнай гаспадарцы можна абагульніць у тры асноўныя пункты:

1) усебаковая механізацыя прац, якія дагэтуль выконваліся ўручную, а асабліва цяжкіх і працаёмкіх работ ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі і прамысловасці, і прымяненне аўтаматызацыі вытворчых працэсаў там, дзе ў бліжэйшы час можа гэта даць карысныя эканамічныя вынікі; рэалізацыя гэтай задачы ў галоўным залежыць ад машыннай прамысловасці;

2) устанаўленне, асабліва ў рамках будаўніцтва з капіталаўкладанняў, усё больш прадукцыйных і дасканалейшых вытворчых агрэгатаў; прымяненне пры наладжванні і пашырэнні вытворчасці больш прагрэсіўных, перадавых тэхналагічных працэсаў; рэканструкцыя і мадэрнізацыя існуючых аб'ектаў і вытворчых абсталяванняў; поўнае выкарыстанне вытворчых абсталяванняў і магчымасці інтэнсіфікацыі вытворчасці;

3) перабудова і разбудова сыравіннай базы прамысловасці і перапрацоўкі ў напрамку замянення дарагіх і мала эфектыўных сыравін і матэрыялаў таннейшымі, больш эфектыўнымі, у напрамку максімальнай ашчаднасці сыравіны і матэрыялаў.

Пленум сфармуляваў таксама галоўныя праблемы ў галіне арганізацыі тэхнічнага прагрэсу.

Асаблівая ўвага звярталася на вялікую ролю і заданні партыі і прафсаюзаў у барацьбе за новую тэхніку і выкананне пастаноў пленума.

П. Ч.

ФАШЫЗМ ПАДЫМАЕ ГАЛАВУ

Тыдзень назад, у сталіцы Кубы Гаванне, здарыўся выпадак, які толькі з выгляду можа паказацца смешным. Да тэлестудыі, у якой выступаў з прамовай прэм'ер Кубы — Фідэль Кастро, уварваўся пасол франкаўскай Іспаніі з намерам распачаць палеміку з прэм'ерам. Пасланца франкаўскага ўраду вывелі з сябе закіды Фідэль Кастро, якія выкрывалі супрацоўніцтва членаў гэтага пасольства з кубінскімі контррэвалюцыянерамі. Намеры іспанскага пасла закончыліся для яго надта непрыемна. На працягу 24-ох гадзін ён вымушаны быў пакінуць Гавану без якіх - небудзь тлумачэнняў. Гэтае здарэнне, якое не мае прэцэдэнту ў гісторыі дыпламатыі, з'яўляецца пасутнасці дробнай, але істотнай дэталлю, якая характарызуе ўчынкі фашыстаў.

У гэты ж час пачынаюцца вядомыя алжырскія падзеі. Пачаліся яны ад інтэрв'ю, якое даў галоўнакамандуючы французскіх дэсантных войск ў Алжыры генерал Мэсі заходнегерманскаму штодзёніку «Зютдойчэ цайтунг». Генерал, будучы натхняльнікам французскіх экстэрністаў, гэта, значыць, жадаючых поўнага прылучэння Алжыра да метраполіі, выказаў сваё нездавальненне палітыкай, якую вядзе прэзідэнт дэ Голь, і якая дае алжырцам пэўныя магчымасці атрымаць незалежнасць. Генерал сказаў, а заходнегерманскі журналіст напісаў словы, асуджаючыя дэ Голя, не без асабістага задавальнення.

У сувязі з цяжкім міжнародным становішчам Францыі прэзідэнт дэ Голь зацікаўлены ў тым, каб стварыць выгляд унутранага адзінства. Прыкладна пакараў ён генерала Мэсі, адклікаўшы яго з усіх займаемых ім становішч і пераводзячы яго ў Парыж. Аднак такі ўспыхнула ў Алжыры бура. Аказалася, што правадыр дэсантнікаў не з'яўляецца адзіночным фашыстам, што мае ён за сабой на тэрыторыі Алжыра тысячы ўльтрыстаў, якія не хочуць нават слухаць аб справядлівым міры ў гэтай краіне.

Фашысцкія замашкі франкістаў у сталіцы Кубы Гаванне, каланізатарскія намаганні французскіх экстэрністаў у Алжыры, з'яўляюцца аднак параўнальна невялікімі падзеямі ў параўнанні з шалеючай ужо некалькі тыдняў хваляй шавіністычных і антысеміцкіх эксцэсаў на тэрыторыі Заходнегерманскай Федэратыўнай рэспублікі. Сёння не з'яўляецца таямніцай тое, што гітлераўскія элементы ў Заходняй Германіі не толькі не былі ліквідаваны ў пасляваенны перыяд, але наадварот, тайна падтрымліваюцца бонскім урадам.

Ужо некалькі гадоў назад, калі канстытуцыйны трыбунал па загаду Адэнаўэра загнаў у падполле камуністычную партыю Германіі, гітлераўская «Дойч Райхспартай» (Германская партыя аб'яднання) здабыла новых староннікаў, якімі з'яўляюцца былыя кіраўнікі НСДАП і СС, без якіх-небудзь засцярог з боку ўраду. Менавіта цяпер, гэтая партыя і яе шматлікія адгалінаванні ў выглядзе розных грамадскіх арганізацый складае кіраўнічае ядро масава арганізаваных эксцэсаў не толькі на тэрыторыі Заходняй Германіі, але і шэрагу іншых заходнееўрапейскіх краін.

З шматлікіх даводаў можна меркаваць, што заходнегерманская паліцыя не прысвячае замнога часу на выкрыццё віноўнікаў неагітлераўскіх выступленняў. Наадварот, бонскі міністр унутраных спраў Шрэдэр робіць усё, каб адцягнуць увагу міравой думкі ад сапраўдных вытокаў заходнегерманскага шавінізма. Ужо некалькі разоў ён не пабаяўся сцвердзіць, што віноўнікамі антысеміцкіх эксцэсаў з'яўляюцца камуністы. Шрэдэр, які да 1945 г. належыў да галоўных гітлераўцаў, абыякавы да таго, ці хто-небудзь за граніцай паверыць у яго сцвярджэнні. Для яго важнейшае, каб схаваць яўна фашысцкі характар Германскай партыі аб'яднання.

Справядліва трэба звярнуць у гэты момант увагу на яшчэ адну дэталь. Пасля пабыту ў папы Іоана XXIII, бонскі канцлер Аденауэр заявіў: «Лічу, што ў гэтым бурлівым часе Бог даручыў германскаму народу асаблівае заданне — быць вартаўніком Захаду супроць усіх уплываў з Усходу». Гэтыя словы маюць бясспрэчную сувязь з заходнегарманскімі эксцэсамі і напамінаюць нам нядаўняе мінулае. У свой час Гітлер таксама паклікаўся на Бога, але гэта не перашкодзіла яму замардаваць 9 мільёнаў людзей. Гітлераўскія салдафоны разбуралі гарады з лозунгам: «Гот міт унс» (Бог з намі).

І цяпер Бог мае быць найвышэйшым патронам адраджаючагася фашызму? Усё на гэтым свеце магчыма. Бясплодная марай з'яўляюцца толькі намеры атрымлівання перамог на Усходзе.

У. ЛАЗІНСКІ

Літаратурная старонка

Трыбуна Беларускага літаратурнага аб'яднання ў Беластоку — № 20

ЯГОР ХЛЯБІЧ

Ягор Хлябіч — нарадзіўся ў вёсцы Валілы, Беластоцкага павета. Зараз мае ўжо дваццаць год. У 1959 г. закончыў Настаўніцкую студыю ў Беластоку, дзе вывучаў фізіку. Цяпер з'яўляецца настаўнікам, надта любіць дзяцей і думае ў гэтым годзе ісці далей вучыцца. Сёння друкуем некалькі яго вершаў. Малюнкі Сяргея Кішыцкага.

ЛІСІЧКА

Вось прыкінуўшыся дзедам,
Йдзе лісічка за абедам.
Нарабілі куркі піску,
Бо пазналі дзеда - ліску.

Плача ліска ды галосіць,
Хоць кусочак хлеба просіць.
Кажа, дзетак цэла хата
Пуста ў торбе, а тут свята

Адчыніце на хвілінку,
Кіньце хлеба, хоць скарынку.
Гіну, быццам мыш рудая,
Бо ніхто не спагадае.

Як пачуў яе наш цюлік:
— Ах ты злодзей, ах ты жулік,
Футра з цябе будзе, — кажа
І лісічку ў торбу вяжа.

САБАЧКА

Ў цёткі ёсць сабачка Росцік —
Нос у сенях, ў хаце хвосцік.
Не выходзіць і на сходкі,
Кажа: – Злые куры ў цёткі.

А ваўкоў я не баюся,
Прыдзе час, як раззлуюся,
Дык усіх іх папапаю —
Жыўцом скуры паздзіраю.

А тут цётка хлюсь вадою:
— Не хваліся прада мною,
На падворак не выходзіш,
І дурноту тут наводзіш.

КУРАЧКА

Доленька мая ты доля,
Уцякла мне курка ў поле.
Паімчала аж за мост
Растапырыўшы свой хвост.

Сяджу, плачу у гумне:
— Ой, вярніся да мяне.
Праляцела шмат мінут:
— Не плач, — Зося, — я вось тут.

КОНЬ ПІЛІП

Гора! Конь Піліп імчыць,
З-пад капыт агонь ляціць.
Гэта ж веліч, гэта ж мах,
Уцякаймо, гускі, страх!

І пусціліся у лёт,
Каб хутчэй, хутчэй за плот.
Цяпер кажуць: — Мы гім, гім,
Не баяліся зусім.

ПАВУЧОК

Павучок прадзе кудзелю
У суботу, у нядзелю.
Заснаваў усе аконцы,
Пачынае ткаць красёнцы.

Ой бяда цяпер для мушак,
Асцярожна лётаць мусяць,
Як каторую злапае,
Дык галоўку адрывае...

Уцякайце, мае душкі,
Бо павук паесць ўсе мушкі.
Надта мяса ваша любіць,
Маладыя мушкі губіць.

КОЦІК

Сядзіць коцік, горка плача:
— Ой ты, долечка сабача!
За якія то гакуты
Я раздзеты і разуты.

— Ой, не плач ты коце-браце,
Не сядзеў бы ты ў хаце,
Каб не ласы на чужынку.
Не з'еў цётцы салацінку

Вось раздзелі і разулі,
Пояс ўзялі ад дзядулі
І пабілі табе спінку,
Каб не лазіў па чужынку.

1. ВЁСКА

Сяргей гадаваўся ў адлюддзі, на хутары Дзяткавічы. Бацькі ён не памятае — яго забілі немцы, калі Сяргей быў яшчэ дзіцём. Жыў з маці — маладой яшчэ жанчынай, і дзвюма старэйшымі сёстрамі.

— «Наш гаспадар», — называлі яго ў хаце. І малы гаспадар набіраў перакананне, што ён тут найважнейшая асоба.

Калі Сяргей падрос, так як і ўсе ў хаце, уцягнуўся ў работу. Быць гаспадаром азначае не толькі мець прывілегіі, але і абавязкі. Ён пасвіў жывёлу і памагаў у лягчэйшай працы. Па меры, як ён дужэў, пачынаў выконваць мужчынскую работу, стаючыся ў хаце сапраўдным гаспадаром.

Ён меў усяго 15 год, калі старшая сястра выйшла замуж. Незадоўга і малодшай Любе нешта закруціла — яна кінула гаспадарку, дзе работы было поўныя рукі, выехала ў Варшаву і паступіла там на работу.

— Захацелася лёгкага хлеба, — гаварыў нездаволены Сяргей на якога звалілася яшчэ больш клопатаў. А хлеб яго сястры зусім не быў лёгкі. Яна працавала служанкай, а пасля паступіла працаваць на фабрыку.

САВА

СТАРОЕ і НОВАЕ

— Падумаеш, шчасце вялікае пакінула, — заступілася за Любу яе сяброўка.

— А што ў нас дрэнная гаспадарка, не хапае чаго? — абурыўся Сяргей.

— Што з тваёй гаспадаркі. Сядзіш, як дзік сярод пустыра. Запрогся, як вол у аглоблі, света божага не бачыш. Нават у царкве ў нядзелю аб жывёле думаеш, а сястра твая без гаспадаркі лепш ад цябе жыве. Адпрацавала восем гадзін, хлопца пад паху, дый пайшла, дзе ёй уздумаецца. А ў горадзе ёсць дзе пайсці.

— Дык чаму ж ты сама не пойдзеш за ёй, калі ў горадзе так добра.

— І пайду, думаеш, як ты, век у гнаі сядзець буду!

Гутарка не пераканала Сяргея да горада, але пакінула ў душы нейкі непрыемны асадак. У словах яе была найкая горкая праўда, з якой ён справіцца не мог.

Гаспадарка Сяргея развівалася што раз лепш. Ён гадаваў пяць кароў. Адно малако давала значны даход. Але чым больш ён меў, тым больш хацелася мець.

Ён ганарыўся, што яго — маладога хлопца, запрашаюць да сябе «добрыя» гаспадары і гутараць з ім як з роўным.

— Вось перад вайной, гэта было жыццё! — гаварыў яму такі гаспадар. — Сам пан войт, бывала, у госці заязджаў. А гэта ж была фігура ... не то што цяпер нейкі лапатнік — «пшэводнічонцы». Паглядзіць бывала на гаспадарку — пахваліць: «Вось такіх і наша дзяржава патрабуе». Грошы збярэш, зямлі прыкупіш. Каб не вайна, маёнтак ужо меў бы. А цяпер толькі грэх. Нават карэннага парабка не знойдзеш. Жук і жаба ў горад прэцца. Пачы парабіліся! Дый самому рукі ападаюць. Згоняць у калгасы, усё ветрам пойдзе.

Гэтыя словы пападалі на падатлівы грунт. Яго ж бацька таксама перад вайной зямлі прыкупіў. А цаной якіх вырачэнняў гэта адбылося, адкуль яму было ведаць. І сястра б гаспадаркі трымалася. Дый парабка можна было б наняць. А цяпер хоць ты надарвіся. Няма адкуль дапамогі. А калі хочаш мець, павінен працаваць. А што з гэтай працы выйдзе, хто ж яго ведае. Праўда, апошнім часам пра спулдзельні змоўклі, дык нейкія сельгасгурткі павыдумлялі.

Не, Сяргей не мог пагадзіцца з думкай, што ў спулдзельні жыць было б лягчэй і лепш.

2. ГОРАД

Восенню 1958 года Сяргею давялося наведаць сваю сястру Любу, якая пражывала ў Варшаве. Яна займала невялічкі пакой пры бяздзетнай сям'і. Праўда, цеснавата, але чыста і ўтульна. У кухні газ. За некалькі мінут можна было прыгатаваць ежу, а таксама ванну з цёплай вадой. Скромны ложак, столік,

(Працяг на стар. 4)

СЯМ'Я, РАССУДАК І ПАТРЭБЫ

(Працяг са стар. 1)

і па сённяшні дзень. А тут на прыбаўку прыходзяць новыя клопаты, клопаты ўсяго грамадства нашай краіны. Між іншым, вялікі ўзрост колькасці насельніцтва, што ў сваю чаргу патрабуе прапарцыянальнага ўзросту і паляпшэння матэрыяльнага боку нашага жыцця. Але тут ужо сустракаем дыспрапорцыі, якія трэба ліквідаваць супольнымі намаганнямі, і то як найбольш рассуднымі. Вытворчасць сродкаў харчавання не паспявае за ўзростам ліку насельніцтва. Ці ж наша краіна самая багатая, што ў нас, у Польшчы, найбольш родзіцца дзяцей, у параўнанні з усімі краінамі Еўропы і мы займаем адно з першых месц у свеце.

— А што там, пакуль ніхто ў нас не галодны і не голы, — давялося мне сустрэць з такімі галасамі. Так, але трэба ведаць, што чалавек не жыве адным толькі хлебам. Чалавеку патрэбна таксама добрае выхаванне і культура. Не думайце, што прыведзеныя на пачатку факты з'яўляюцца выключэннем. Такіх фактаў і становішч вы сустрэнеце шмат вакол сябе, — як не ў сваёй сям'і, дык у суседзяў і часам ва ўсёй вёсцы. Наракаnні бацькоў, а перад усім маці рэй — «не маю прасветлай гадзіны з-за дзяцей», «што зрабіць з сынамі, гаспадаркі больш нельга дзяліць, да працы ў горадзе не трымаюць, добра апранууца няма за што, у хаце толькі сваркі ды лаянкі».—Вось вам і не «а што там...». З другога боку, бачым, як многа будуецца ў нас жылых дамоў у горадзе і ў вёсцы, школ і г. д. І ўсё не хапае, а мала. А што будзе яшчэ за некалькі дзесяткаў год, калі ў Польшчы ў год родзіцца каля 800 тысяч дзяцей. Гэта больш, чым 7 з паловай разоў насельніцтва горада Беластока. Падумаць толькі! Пры гэтым у год праводзіцца каля паўмільёна лекарскіх аперацый, перарываючых цяжарнасць.

Таму ў імя дабра паасобных маці рэй і бацькоў, сям'і і ўсяго грамадства, у нашай краіне стала адкрытай праблема рассуднага рэгулявання нараджэнняў. І як бачым — не выпадкова. Таму нядаўна міністр аховы здароўя выдаў новую пастанову, паводле якой жанчына можа перарваць цяжарнасць з дапамогай лекарскай аперацыі, калі зацікаўленая асоба злажыць вусную заяўку, што сапраўды дзіця ёй непатрэбнае (напрыклад хворая, ці за многа будзе мець ужо дзяцей).

Перарваць цяжарнасць жанчына можа. Але ведаем, што нават найлепшая медыцынская аперацыя адмоўна адбіваецца на здароў'і жанчыны, не гаворачы ўжо аб перарывах цяжарнасці праз знахоркі, «дамашнімі спосабамі і сродкамі», якія, нажаль, яшчэ сустракаюцца ў вёсках. Знікне жанчына з дому. Хатнія гавораць, што паехала да... сястры; аказваецца, што прабывае дзесьці ў знахоркі, а потым трапляе ў бальніцу. І лекары ўжо не дапамогуць.

Вядома, лепш не дапускаць да цяжарнасці, чым яе потым перарываць. Але гэта «дзялянка» ў вёсцы надта яшчэ ўстыдлівая. «Чула штосьці аб гэтым, але нічога канкрэтнага не ведаю. Сорамна мне пытаць...» А чаму? Бо аб існаванні супрацьзачаткавых (антыканцэпцыйных) сродкаў за мала ведаюць у вёсцы, можа толькі моладзь ведае крыху больш. Як дагэтуль — медыцынская служба выконвае толькі свае чыста «тэхнічна - прафесіянальныя» абавязкі. Толькі часам пачуем у вёсцы, што мае прыехаць лекар і правесці гутарку аб «устыдлівых» праблемах, на тэму сексуальнай этыкі. Але, чамусьці не «прыбыў». А людзі чакалі. Вось таму і ў далейшым будуць існаваць у вёсках Надзі, як гэтая з другога прыкладу на пачатку артыкула, ці Іваны.

Калі ўжо аб гэтым мова, дык хіба нашыя медыцынскія і культурна - асветныя ўлады зусім забылі, што ў вёсках людзі ўмеюць чытаць. У вясковых бібліятэчных пунктах, а часта і ў гмінных бібліятэках нават са свечкай не знойдзеш кніжачкі ці брашуры, прапагуючай супрацьзачаткавыя сродкі, аб этыцы сексуальнага сужыцця. Ад чытання такой літаратуры людзі, мабыць, не пагоршыліся б, а гэта магло б, у сваю чаргу, адыграць даволі станоўчую ролю.

Ці ж могуць планаваць сям'ю людзі, якія аб гэтым нічога не ведаюць. Адкуль яны раздабудуць рассудак аб рэгуляванні нараджэнняў? Хто дапаможа будучым няшчасным жанчынам, якія не маюць «прасветлай гадзіны»? Не дапамогуць тут агульныя заклікі па радыё аб абмежаванні нараджэнняў, а неабходна канкрэтная праца, рассудныя намаганні адносных зацікаўленых улад і больш свядомай часткі ўсяго насельніцтва.

Калі б нават і арганізаваць парадні свядомага мацярынства ва ўсіх гарадах, дык ў існуючых умовах яны б не сыгралі спадзяванай ролі, бо жанчыны саромеліся б іх наведваць. Вядома, што існуе жаночая арганізацыя Ліга жанчын, якая мае за сабою не малыя дасягненні ў барацьбе з алкагалізмам. Вядома таксама, што ў шматлікіх вёсках існуюць гурткі вясковых гаспадынь. І пажаданым было б, каб Ліга жанчын узялася за справу свядомага мацярынства. Няхай Ліга жанчын выйдзе ў вёску з лозунгам: « Кожная гаспадыня — свядомая маці».

М. К.

БЯЗДУШНАСЦЬ З ПРАВАМОЦТВАМІ

Пачалося ўсё ад ананіма. Нейкі селянін паведаміў улады аб тым, што ў некаторых сялян існуе фіктыўны падзел гаспадарак, а што за тым ідзе, гэтыя гаспадары плацяць меншыя зямельныя налогі. Справа трапіла ўрэшце крутымі дарогамі да Прэзідыума ГРН у Парцаве. Прэзідыум Рады быў абавязаны выясніць ананімныя інфармацыі. Радныя, добра ведаючы сваю тэрыторыю і сялян, якія ўказваліся ў ананіме, прыйшлі да вываду, што закіды ананімнага аўтара несправядлівыя і аднадушна прынялі ў гэтай справе ...кіх праведзена абследванне. Для прыкладу прывяду адзін з пунктаў гэтага пратакола.

«2) Грам. Кастэрова Матэуш, жыхар Спічак, вядзе хатнюю і сельскую гаспадарку супольна з грам. Гапановіч Гарытынай. Камісія выступае з думкай, каб перапісаць зямельныя ўгоддзі на грам. Кастэрву Матэуша». Усе пастановы камісіі гучаць амаль аднолькава, як фрагмент, які я прывёў. Мяняюцца толькі прозвішчы.

Ні ў адной пастанове няма ніякага абгрунтавання, ніякіх прычын, з якіх вынікалі б якія-небудзь пастановы. Бачым пастанову № 42/59. У гэтай пастанове ГРН у Парцаве паведаміла Прэзідыум павятовай рады нарадовай Аддзел сельскай і лясной гаспадаркі ў Бельску - Падляшскім, што вырашыла «...пакінуць без змен існуючы да гэтага часу падзел зямель...»

Далей прыводзіўся поўны пералік гаспадарак, аб якіх гаварылася ў ананіме. Гэтае рашэнне Прэзідыум ГРН прыняў, абапіраючыся на дэкрэт з 8 чэрвеня 1955 г. адносна змены дэкрэта аб зямельным налозе: Артыкул І, пастановы 4 гэтага дэкрэта гаворыць: «Падзел зямель паміж сваякамі прыводзіць да таго, што частка зямель, выдзеленая сваяку, лічыцца асобнай гаспадаркай, калі гэты сваяк вядзе асобную хатнюю гаспадарку і сам гаспадарыць на выдзеленай яму частцы зямель, . . . **супольнае карыстанне жылымі дамамі ці гаспадарчымі пабудовамі не з'яўляецца перашкодай, каб лічыць гаспадарку плацячага налогі і яго сваяка, за дзве асобныя гаспадаркі».**

Аддзел сельскай і лясной гаспадаркі Павятовай рады нарадовай у Бельску - Падляшскім не задаволіўся становішчам мясцовых улад адносна ананіма. ППРН выслала на месца камісію, якая вынік расследавання прадставіла ў пратаколе:

«Парцава, 22.ІХ.1959 г.

Пратакол

напісаны ў памяшканні ГРН у Парцаве ў справе фікцыйных падзелаў гаспадарак у прысутнасці прадстаўніка аддзела сельскай і лясной гаспадарк ППРН у Бельску - Падляшскім інспектара Аляксея Чарняк...ча, прадстаўніка ...нансавага аддзела інспектара Тадэуша Вячорка, прадстаўніка аддзела ...кугу інспектара Мікалая Галка і старшыні ГРН у Парцаве Базыля Шведа.

У час абследвання на месцы сцверджана што...» Далей пратакол пералічвае ўсіх гаспадароў, у там толькі лаканічнае сцвярджэнне, па якім ідзе такая ж кароткая пастанова. Высокай камісіі трэба верыць, як богу. Яна не патрабуе тлумачыць, чаму прымае такія ці іншыя рашэнні.

Пратакол падпісалі: Чарняковіч Аляксей, Вячорэк Тадэуш і Галка Мікалай. Старшыня Прэзідыума грамадскай рады нарадовай у Парцаве Базыль Швед пратакола не падпісаў. Чаму? Ці не згаджаўся з яго зместам? Ці мо' прадстаўнікі павятовых улад палічылі яго подпіс на такім важным дакуменце непатрэбным?

Гэтага ніхто з аддзела геадэзіі ў Бельску не мог мне выясніць.

На аснове гэтага пратакола аддзел сельскай і лясной гаспадаркі ў Бельску пераслаў 24.ХІ. 1959 г. сваю пастанову № RL VI I/23—36/59 да ГРН у Парцаве, у якой патрабавалася неадкладнае выкананне ўсіх рашэнняў вышэй упамянутай камісіі. Адносна пастановы Прэзідыума ГРН у Парцаве Аддзел сельскай і лясной гаспадаркі ПРН ў гэтым жа рашэнні піша:

«Выясняем, што члены Прэзідыума (ГРН у Парцаве — В. Р.) не могуць адрозніць, хто вядзе супольна хатнюю і сельскую гаспадарку, прымаючы рашэнні аб раздзяленні гаспадарак пры ўстанаўленні абавязковых паставак і сельгаспалога. **Яным, што яны кіраваліся асабістымі прычынамі, калі прымалі такую пастанову».** Ці справядлівым з'яўляецца гэты цяжкі закід, за які, паводле абавязваючых у нашай краіне законаў стаецца перад судом? Не да мяне, як журналіста, належыць вырашэнне гэтай праблемы. Ведаю толькі тое, што гэтая камісія, як сказалі мне ў аддзеле геадэзіі ў Бельску, прабывала на месцы дзеяння **не больш двух дзён.** Павінна была разглядзець 36 спраў у чатырох вёсках грамады Парцава, адлеглых ад сябе ад 2 да 5 км. Прымаючы, што камісія працавала аж па 12 гадзін у

(Працяг на стар. 5)

СТАРОЕ

(Працяг са стар. 3)

два крэслы, этажэрка з кніжкамі і «Піёнер» дапаўнялі скромную абстаноўку.

Да сястры прыйшоў яе знаёмы рабочы. Усе разам яны пайшлі ў клуб, дзе глядзелі тэлеперадачу, а пасля танцавалі пры адаптары.

— Летам, — гаварыла сястра, — ходзім на пляж, або арганізуем экскурсіі за горад. Мой сябра мае матацыкл. А цяпер — кіно, тэатр, дом культуры. Дый часу мала. На курс я запісалася. Веды свае папаўняю.

— Добра табе жывецца, — гаварыў Сяргей да сястры. — І забавы ўсялякія маеш, і адзяваешся хораша, не тое, што я на гаспадарцы. Толькі грошай малавата.

— А каб спулдзельню арганізавалі, — заўважыў сябра сястры, — машыны б завялі. І на вёсцы можна жыць зусім інакш.

— Як жа, — жахнуўся Сяргей, — я павінен вырачыся сваёй гаспадаркі, на якой ад дзіцячых год пот праліваў, каб нейкі чорт лысы з яе карыстаў?

— Не чорт, а сам будзеш карыстацца. Мы, рабочыя, пры дапамозе перадавой тэхнікі выпускаем з кожным годам усё больш прадукцыі. А вы з сваімі дзедаўскімі спосабамі вытворчасці топчацеся на месцы і самі па-людску не жывеце і нам ісці ўперад перашкаджаеце. А арганізаваўшы вялікія перадавыя гаспадаркі, сяляне змогуць збудаваць сабе жыццё не горшае чымсці ў горадзе.

Сяргей не мог знайсці аргументаў, каб запярэчыць гэтаму. Ён не хацеў згадзіцца з гэтым не таму, што гэта была няпраўда, а таму, што гэта не падабалася яму. Ён прывык лічыць толькі па сабе, думаць толькі аб сабе, і не верыў у плённасць дзейнасці грамады,

АГА-ТУ-ХА

З выстаўкі ўзораў беларускай народнай вышыўкі ў Беластоку. фота Чэрнякевіч

Няма сярод моладзі напэўна ніводнага чалавека, які б не чакаў апошняга вечара ў старым годзе, агульна называемага ў вёсках агатухай.

Я пастараюся апісаць, як адбывалася агатуха ў нас, Я таксам быў удзельнікам гэтага цікавага абычая і таму напішу, што бачыў.

У сераду, у другой палове дня, на вуліцах пачалі паяўляцца групкі хлопцаў з загаворшчыцкім выразам на тварах, аб чымсьці радзіліся пацікху, дагаварваліся, а час ад часу гучна смяяліся.

Дзяўчатам у гэты дзень таксама не было спакою. Яны бегалі з хаты ў хату, прыбіраліся, рыхтаваліся да вечара. Хлопцы з цікавасцю прыглядаліся да дзявочых збораў.

Гаспадары, ведаючы дзівацтвы будучай ночы, прыхоўвалі тое-сёе, быццам рыхтуючыся да абароны.

Сцямнела. Вёска стала незвычайнай, падобнай да мурашніка, дзе панаваў вялікі рух. Хлопцы і дзяўчаты заспяшаліся на вёску, гуртуючыся вакол адной хаты, дзе адбывалася нешта цікавае. Там варажылі дзяўчаты. Хлопцам не было туды дазволу, але яны ўмудраліся знайсці якую-небудзь шчыліну, незаўважаную дзяўчатамі, і падглядзець увесь ход варажбы.

Адна з дзяўчат, гледзячы на талерку для якой стаяла свечка, нешта шаптала, другая са свечкай у руцэ глядзела ў люстэрка, жадаючы ўбачыць свайго будучага мужа, сябра жыцця. Некалькі дзяўчат, сабраўшыся вакол стала, насыпалі купкамі пшаніцу. Затым на стол ставілі курыцу. Бывала, што перапалоханая курыца з крыкам уцякала са стала, але яе зноў вярталі на папярэдняе месца. Дзяўчаты напружана сачылі, з якой купкі курыца пачне есці. Кожная з іх хацела б, каб перш за ўсё курыца падыйшла да яе купкі, бо гэта азначала, што яна першая ў гэтым годзе выйдзе замуж. Іншыя варожаць яшчэ інакш. Яны ловяць блыху і пускаюць на паперу, падзеленую на клеткі. Кожная клетка прызначаецца якой - небудзь дзяўчыне. У якую клетку скочыць блыха, тая дзяўчына выйдзе ў гэтым годзе замуж.

Неаднойчы, блыха, пушчаная на паперу, давала дуба і ніхто не ведаў, дзе яна падзелася. Што ж, трэба было лавіць другую. Такія спробы паўтараліся некалькі разоў. Пад канец ужо прымучанае стварэнне ледзь-ледзь кіцала па паперы.

Некаторыя з дзяўчат выходзілі на двор, бралі з кастрога ахапак дроў і лічылі. Дзяўчаты радаваліся, калі пален было да пары, бо гэта азначала, што ў гэтым годзе яна таксама знойдзе сабе пару. Хлопцы пацікху прыглядаліся да ўсяго, і, хоць іх душыў смех, баяліся выдаць сваю прысутнасць. Найбольш заўзята варажылі дзяўчаты а 12 гадзіне. Каля 12 гадзіны дзяўчаты выбягалі на двор і хапаліся за плот, ахапіўшы як мага больш штахетаў. Калі ахопленых штахет было да пары, то дзяўчына выйдзе замуж, а не, дык бяда, трэба чакаць яшчэ год.

Калі дзяўчаты канчалі варажыць, хлопцы пазавязвалі дзверы, вокны, і нават заткнулі комін, так што дзяўчаты вымушаны былі сядзець у хаце аж да раніцы, пакуль іх не выпусцілі.

Наступнай раніцай вёска выглядала яшчэ больш незвычайна. Брамкі былі паздыманы, пахаваны або зацягнуты на дрэвы. Гаспадары былі здзіўлены, убачыўшы сані на хаце, ці на клуні. На вуліцах паявіліся новыя сцежкі, высыпаныя пяском, або высцеленыя саломай. Канцамі яны злучалі кахаючыхся. Такіх сцежак было вельмі многа.

На другі вечар, калі сабралася моладзь, было з чаго пасмяяцца і аб чым пагаварыць. Асабліва дасталося дзяўчатам, якія у мінулую ноч варажылі.

МІКОЛА БЕРАЗАВЕЦ
Бельск

ХТО ДАПАМОЖА МОЛАДЗІ з ХРАБУСТОЎКІ

Каля самай шашы Гайнаўка — Нараў раскінулася невялікая беларуская вёска Храбустоўка. Многа змянілася тут за пасляваенныя гады нашай улады. Вёска электрыфікавана і радыёфікавана. Хаты пераважна новыя, па абставінах сялян відаць, што жывуць яны ў новай эры. Дамоў тут нямнога, усяго толькі 32 і упрыгожаны яны беларускай разьбой. Некаторыя чытачы падумаюць, што, калі мала хат у Храбустоўцы, дык і моладзі няма. Аднак не. Моладзі тут многа, 19 хлопцаў і 12 дзяўчат. Сярод іх ёсць і таленты.

Тут не прапіваюць апошнюю капейку. Кожны праводзіць час карысна. Старэйшыя часта збіраюцца, каб амеркаваць гаспадарчыя справы, моладзь арганізуе вечарыны і забавы. Хоць Храбустоўка і невялікая, але тут ёсць два музыканты, а шмат дзяўчат і хлопцаў маюць прыгожыя галасы. Пачуеш, часам, песню ў выкананні храбустоўскіх дзяўчат і хлопцаў і аж дух зойме.

Шкада толькі, што няма каму арганізаваць храбустоўскую моладзь у больш спаяную групу. Тут з поспехам можна было б арганізаваць самадзейны мастацкі калектыў, карысці з якога было б многа. Варта было б, каб моладзю з Храбустоўкі зацікавіўся Аддзел БГКТ у Гайнаўцы і дапамог ёй наладзіць культурнае жыццё.

Г. БЕРАЗАВЕЦ
Лапухоўка
Гайнаўскі павет

БЯЗДУШНАСЦЬ З ПРАВАМОЦТВАМІ

(Працяг са стар. 4)

дзень, на кожную справу выпадала па 40 мінут. Ад гэтага трэба яшчэ адняць час на перасуды, сілкаванне і напісанне абшырнага пратакола.

Справядліва ўзнікае пытанне: ці ў такіх умовах магчыма расследваць справу ўсебакова, каб можна было прыняць справядлівы аб'ектыўнае рашэнне? А разыходзілася ж аб тым, каб сцвердзіць, ці даная сям'я супольна апрацоўвае сваю зямлю, ці супольна карыстаецца выпрацаваным на гэтай зямлі даходам, ці вядзе супольную жывёлагадоўлю, супольную кухню, ці мае супольныя сельскагаспадарчыя прылады, гаспадарчыя і жылыя пабудовы. Каб усё гэта дакладна расследваць, думаю што не хопіць беглага агляду панадворка, паслухаць меркаванні солтыса, або каго - небудзь выпадкова сустрэтага. Тут патрэбны дакладны і ўсебаковы аналіз, асобны для кожнай справы. Ці камісія мела на гэта час? На чыім жа тады баку справядлівасць? Ці радных з Парцава, якія лепш ведаюць сваю тэрыторыю і людзей, іх штодзённае жыццё і працу, аднадушна вырашылі, што падзел не з'яўляецца фікцыяй; ці на баку членаў камісіі, якая адкасавала гэтую пастанову.

На шчасце злачынствам (паводле думак аддзела сельскай і лясной гаспадаркі ППРН у Бельску) парцаўскіх радных не зацікавіўся пракурор. Пагэтаму яны і падалей выконваюць свае абавязкі. Дакладна выканалі яны і пастанову вышэйшай улады. Але надалей, як паведаміў мяне сакратар Прэзідыума ГРН, лічаць, што не было патрэбы ліквідаваць існуючага дагэтуль падзелу. Мо' тут патрэбна шукаць адказу на тое, чаму Базыль Швед — старшыня ГРН у Парцаве — не падпісаў пратакола высокай камісіі?

Для зацікаўленых сялян не з'яўляецца абыякавым, як праводзіцца расследванне іх спраў, на якой аснове прымаюцца тыя ці іншыя рашэнні. Гэта ж іх непасрэдна абцяжвае матэрыяльна, пагоршваецца іх жыццёвы ўзровень, абмяжоўваюцца жыццёвыя перспектывы іх саміх і іх дзяцей. Я разумею і цалкавіта падтрымліваю палітыку нашых цэнтральных улад, якія рэкамендуюць арганізаваць падзелы гаспадарак. Драбленне сялянскіх гаспадарак з'яўляецца, безумоўна, адмоўнай з'явай, з якой трэба змагацца. Аднак да такога роду спраў трэба падыходзіць так сур'ёзна, якой сур'ёзнай з'яўляецца гэтая праблема. Тут не павінна быць месца памылкам, бо кожная памылка аўтаматычна становіцца крыўдай для зацікаўленага, і яе адмоўны вынік не канчаецца матэрыяльным абцяжараннем данага грамадзяніна.

Але ж дзейнасць прадстаўнікоў грамадскіх і павятовых улад на месцах фармуе думку аб нашай сістэме ўвогуле. А тое, якой будзе гэтая думка, не павінна нікому быць абыякавым.

Не хачу і не магу ў прадстаўленым мной выпадку асуджаць становішча якога - небудзь з бакоў. Але, прымаючы нагат, што справядлівасць на баку ўсіх, я баччу тут нецярпімую праяву бяздушнасці. Горш яшчэ, што гэтая бяздушнасць з правамоцтвамі.

В. РУДЧЫК

іНОВАЕ

не верыў, што іншыя думаюць, а прынамсі паступаюць у практыцы інакш, як ён.

3. БУНТ

— Мама, купі мне матацыкл, — адазваўся Сяргей аднойчы да маці.

— Што ты, сынок, зглузду з'ехаў? — перахрысціўшыся са здзіўлення адказала маці. — І нашто ж ён табе? У Чорную Сярэднюю і пехатой зайсці можна. Ды і коней жа маем.

— Я хачу мець матацыкл, — паўтарыў Сяргей.

— Дык што ж я бедная коней прадаваць буду на твой матацыкл? А араць чым будзеш, мо' матацыклам? — узлавалася на яго маці.

Сяргей вярнуўся з горада з бунтам у сэрцы. Ён хацеў жыць так, як у горадзе. Але ён не хацеў пакідаць вёскі. Ён не мог расстацца з сваёй гаспадаркай. Але жыць ён хацеў, як у горадзе: рабіць па восем гадзін, хадзіць чыста і хораша адзетым, ездзіць матацыклам і слухаць радыё. І мець многа багацця, мець моцную гаспадарку.

— Ну, хай на пачатак хоць матацыкл, — думаў ён.

А якія ёсць магчымасці ў яго абставінах, каб жыць як у горадзе, ён не думаў. Ён, нявольнік сваёй гаспадаркі, збунтаваўся бунтам нявольніка, які змагаецца, не ведаючы чым замяніць сваю няволю. Ён не бачыў далей сваёй кучы гною. Ён лічыў, што матацыкл падыме яго ў вачах іншых, наблізіць яго да вышэйшага свету, які ёсць у горадзе.

Але справядлівасць была безумоўна на баку яго маці.

Сяргей — сур'ёзны хлопец. Маці павінна ганарыцца ім. Ён добры гаспадар, ён любіць працу, — так гаварылі пра яго добрыя гаспадары. Праўда, ён быў пакараны судом шасцімесячным зняволеннем, але гэта было за пакражу леса. Хто ж на вёсцы лічыў гэта за загану.

У сапраўднасці, ён навучыўся любіць толькі самога сябе. Гаспадарку ён любіў, паколькі яна была часткай яго самога. Што не датычыла яго асабіста, было для яго абыякавым, або нават варожым, калі яму ставала упоперак дарогі.

З гэтага пункту гледжання і маці не была выключэннем. Яна была патрэбнай хатняй прыналежнасцю. Калі яна ў чым супярэчыла яму, станавілася яму ворагам.

Паколькі яго новыя пажаданні не знаходзілі зразумення ў маці, ён рабіўся штораз больш грубым у адносінах да яе. Адносіны паміж імі пагоршваліся. Маці жалілася ў пісьмах да дачок на паводзіны Сяргея, але тыя былі далёка, і памагчы ні ў чым не маглі.

4. СМЕРЦЬ МАЦЕРЫ

На пачатку красавіка, раніцай, у памяшканне Антона В. у Лешчыках увайшоў Сяргей. Прывітаўшыся, ён сеў на лаве. Хвіліну маўчаў, гледзячы тупа перад сабой, і пазбягаючы позіркаў прысутных. Пасля глухім голасам, але не здраджваючы сваё пачуцці, ён адазваўся:

— Маці памерла... Ці не маглі б вы зрабіць для яе труну?

— Што ж гэта ёй сталася, — здзівіўся стары Антон, — яна ж яшчэ нестарая жанчына і так добра трымалася.

— Не ведаю, што з ёю сталася, захварэла і памерла.

— Доўга хварэла?

— Не, нядоўга.

— Дошчак няма, ды і з часам туга. Паедзь ты лепш у Сямяцічы, там купіш прыгожую гатовую труну.

— Добра.

(Працяг на стар. 7)

НЯШЛЮБНЫЯ ДЗЕЦІ Ў ЗЛ. ШТ. АМ.

У Злучаных Штатах Амерыкі родзіцца штогод звыш 200 тысяч няшлюбных дзяцей. Так падае афіцыйная статыстыка. Амерыканскае інфармацыйнае бюро выказвае думку, што ў сапраўднасці іх лік значна большы, паколькі часта здараецца так, што нараджэнне дзіцяці затойваецца дзяўчынай, а дзіця запісваюць, як сваё, іншыя бяздзетныя сем'і.

АБЖОРА

Югаславянін Барыс Сафронаў, селянін з Македоніі, з'ядае на снеданне 2 кг мяса і буханку хлеба, і выпівае некалькі бутэлек віна. Аднойчы ён пайшоў у заклад, што з'есць паўсотні вараных яек. З'еўшы 46 штук, апошнія глынуў цэлымі, ён папрасіў гуляшу, гаворачы, што з натугі ён прагаладаўся.

Усякая ўсячына

ДРУГАЯ МАЛАДОСЦЬ

Жыхар паўночнай Японіі, селянін 82 год, які быў цалкам лысы і не меў ані воднага зуба, неспадзявана памаладзеў. У яго вырасла 12 зубоў, а галава пакрылася густой чупрынай. Ён не карыстаўся ніякімі сродкамі, а гэтая з'ява выступіла сама па сабе.

АДПОМСЦІЎ

Паляўнічы з Рыо, змучаны ходам, павесіў стрэльбу на суку дрэва, а сам лёг і заснуў. Невялікая птушка села на курок яго стрэльбы і гэтага хапіла, каб стрэльба выстраліла, ранячы паляўнічага.

СУЧАСНЫ ПАТРЫЯРХ

Каля 200 патомкаў сабралася над труной селяніна Рамана Ганзалес з Бок эль Пао (Калумбія), які памёр ва ўзросце 120 год. Найстарэйшы яго сын мае 98 год.

У КІПЦЮРАХ ІЕЗУІТАЎ

Нарадзіўся я ў 1916 годзе. Сям'я была вельмі веруючая, і таму ўжо з першых год я выхаваўся ў рэлігійным духу. Калі крыху падрос, бацька сабраў усе сродкі, якія меў, і аддаў мяне ў Каўнаскую гімназію, дзе я старанна вывучаў «закон божы» і жыва цікавіўся пытаннямі рэлігіі.

У 1935 годзе ў Каўнасе Ватыканам была заснавана місія для пашырэння каталіцызма сярод рускага насельніцтва. Яе ўзначаліў узведзены папай Піем XI у сан епіскапа літоўскі ксёндз Францыск Бучыс. Бываючы ў нашай гімназіі, Бучыс звярнуў на мяне ўвагу. Ён забяспечваў мяне кнігамі па хрысціянскай філасофіі, выдадзенымі на рускай мове ў Ватыкане. З прагнасцю чытаў я іх.

Вясной 1937 года Бучыс прапанаваў мне паехаць у Рым для вывучэння хрысціянскай філасофіі. Разам са мною быў накіраван на вучобу ў Рым беларус Часлаў Сіповіч з манастыра ў Друі. Так я апынуўся ў Рыме ў дамініканскім універсітэце «Ангелікум» на філасофскім факультэце. Гэта адзін з ватыканскіх універсітэтаў, куды прыходзілі вывучаць курс каталіцызма студэнты многіх навучальных устаноў, падпарадкаваных «кангрэгацыі арыенталіс» (нешта накшталт міністэрства «па справах Усходу»). Сярод іх — камісія па справах Расіі, усходні інстытут, папская духоўная акадэмія «Русікум», украінская — «Рутэнікум», каледж святога Іаана Дамаскіна, а пасля вайны дабавіліся каледжы «па справах» усіх краін народнай дэмакратыі. Падрыхтоўка кадраў ксяндзоў была пастаўлена на шырокую нагу.

Першыя дні я хадзіў пад уражаннем прыгажосцей Рыма. Прыемна кружылі галаву незразумелыя «прамудрасці» схаластычнай філасофіі. «Нарэшце, — думаў, — змагу атрымаць адказы на ўсе незразумелыя пытанні».

Хутка пачаў пераконвацца, што царква — далёка не чыста духоўны інстытут, як лічыў раней, што яна займаецца «выратаваннем душ» менш за ўсё, а больш цікавіцца пытаннямі палітыкі, што гэта арганізацыя палітычная. Тады яшчэ не ўяўляў нават, што Ватыкан садзейнічаў прыходу да ўлады Гітлера і Мусаліні.

У 1941 годзе пасля заканчэння філасофскага факультэта універсітэта «Ангелікум» мне прапанавалі перайсці ў папскую духоўную акадэмію «Русікум» для вывучэння багаслоўя. Усё той жа Бучыс з напісанай ім жа заявай накіраваўся да нашага непасрэднага начальніка, кардынала Цісерана, каб той наклаў адпаведную рэзалюцыю. Але яго рэзалюцыі аказалася мала.

Патрэбна была яшчэ згода генерала ордэна іезуітаў Ледахоўскага, які кіраваў усімі ўсходнімі ўстановамі Ватыкана.

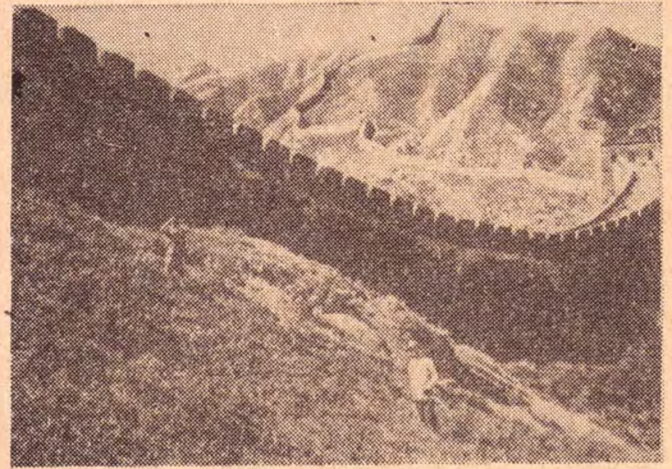
Духоўная акадэмія «Русікум» была заснавана ў 1929 годзе спецыяльна для падрыхтоўкі ксяндзоў-місіянераў для дзейнасці ў Савецкім Саюзе або на тэрыторыях, якія мяжуюць з ім. Уся ж усходняя кангрэгацыя была створана яшчэ раней — у 1918 годзе. Да 1948 года большасць навучэнцаў былі немцы. Ватыкан спадзяваўся, што Гітлеру ўдасца перамагчы Савецкі Саюз і спешна рыхтаваў свае кадры.

Сістэма навучання была пастаўлена па прынцыпу іезуіцкага ордэна: строгі кантроль за ўсёй дзейнасцю студэнтаў, узаемнае сачэнне, даносы адзін на другога. Іезуіт Бянкоўскі, які быў загадчыкам гаспадаркі акадэміі, меў ключы ад нашых пакояў і сістэматычна адмыкаў пісьмовыя сталы, адзенне, шафы. Уся перапіска вялася праз рэктара ў адкрытым выглядзе.

Д. БЯСЧАСНЫ
былы выхаванец папскай духоўнай акадэміі ў Ватыкане

МАСКОЎСКІЯ МАДЭЛІ ЗІМОВАЙ ВОПРАТКІ

ВЯЛІКАЯ КІТАЙСКАЯ СЦЯНА

Слаўная кітайская сцяна з'яўляецца найдаўжэйшай будоўляй у свеце. Агульная даўжыня сцяны — каля 4 тысяч кіламетраў. Мэтай яе пабудовы была абарона Кітая перад нападамі з поўначы. Сцяна была пабудавана ў 249—207 гадах да нашай эры імператарам Тшын-Шы-хвангам. Сцяна мае вышыню 6,60 метра, таўшчыню 5,5 метра. У акрэсленых адступах знаходзяцца ў ёй двухпавярховыя башні з брамамі. Апошні генеральны рамонт сцяны быў праведзены 500 гадоў таму назад. З таго часу ніхто яе не рамантаваў і яна часткова знішчылася.

Якія рэлігіі існуюць на свеце?

Існуючыя на свеце рэлігіі можна падзяліць на дзве асноўныя групы: хрысціянскія і нехрысціянскія.

На перакор даволі распаўсюджанаму ў нас пагляду, хрысціянскія веравызнанні зусім не з'яўляюцца найбольш распаўсюджанымі. Хрысціяне — гэта большасць насельніцтва Еўропы, Амерыкі, Аўстраліі і Акеаніі. Нехрысціяне — гэта больш чы за ўсё народы Азіі і Афрыкі.

Нехрысціян — звыш 2/3 насельніцтва свету, а хрысціян — няцэлая 1/3 частка насельніцтва зямнога шара.

Хрысціянскія рэлігіі дзеляцца на тры групы: каталікаў (каля 19 працэнтаў насельніцтва свету), пратэстантаў (каля 3,3 працэнт ў нас. свету) і праваслаўных (каля 5,3 прац. нас. свету).

З нехрысціянскіх рэлігій найбольш папулярнымі з'яўляюцца канфуцыянізм і таоізм у Кітаі (звыш 14 прац. нас. свету), індуізм у Індыі (каля 13 прац. нас. свету) і магаметанізм (каля 13 прац. нас. свету).

Даволі вялікую групу (звыш 40 працэнтаў насельніцтва свету) складаюць людзі з нявызначанай рэлігійнай прыналежнасцю, або тыя, якія зусім не прызнаюць ніякай рэлігіі. У сапраўднасці, група няверуючых людзей з'яўляецца значна большай.

Ужо паўгода мінула з той пары, як я пазнаёмілася з Казікам. Новы год сустракалі разам, і вось тады выявіў ён усе свае душэўныя тайны.

— Калі б ты ведала, як я цябе палюбіў, — гаварыў Казік, дык напэўна інакш да мяне адносілася б. Ён гаварыў мне і аб вялікім жаданні са мной ажаніцца, аб нашым супольным, шчаслівым жыцці у нядаўна пабудаванай для яго хаце.

І ўсё было добра да той пары, пакуль Казік аб сваім рашэнні жаніцца на мне, не сказаў сваім бацькам.

— Калі Зіна пяройдзе на каталіцтва, тады можаш з ёю жаніцца, а калі не — дык не пацерпім, — у адзін голас адказалі яго бацькі.

Мае бацькі таксама людзі веруючыя. Кожную нядзелю ходзяць у царкву, моляцца, ды і мяне прымушаюць хадзіць туды. Каб я пайшла ў касцёл, мне бацькі не дазваляюць. Што мам рабіць? Ці растаптаць любоў з-за рознай веры?

ЗІНА
Сямяціцкі павет

Як вынікае з ліста, дык бацькі вашыя, Зіна, і бацькі Казіка, з'яўляюцца рэлігійнымі фанатыкамі. Найлепш будзе, калі вы з Казікам не пойдзеце дарогай бацькоў, у свядомасці якіх пакутуюць адсталыя нежыццёвыя погляды. Вы павінны крочыць з жыццём, сягаць па ўсё новае, прагрэсіўнае, абаснаванае сілай навукі. Раім Вам узяць толькі цывільны шлюб.

СЭРЦАЙКА

СТАРОЕ і НОВАЕ

(Працяг са стар. 5)

— Мо' жанчыны пайшлі б памыць нябожчыцу? — запрапанаваў Антон.

— Не, не трэба, яна ўжо памытая і адзетая.

—А сёстры і дзядзькі ведаюць?

— Маці прасіла, каб дзядзькоў не прасіць, нядобрыя яны. Толькі вас яна шанавала і прасіла да вас звярнуцца. А сёстрам я напісаў.

— Назаўтра сын Антона з сваім сябрам паехалі капаць магілу. Запрогшы каня, Сяргей разам з старым Антонам павезлі нябожчыцу ў царкву, а пасля на могілкі. Ніхто не йшоў за труной. Ніхто не быў запрошаны на памінкі, якія паводле старога звычаю адбываюцца пасля пахавання.

Усё рабілася не так, як у людзей, а тым больш у добрых гаспадароў. Мо' і пагэтаму пачалі пашырацца розныя чуткі, што з смерцю мацеры не ўсё ў парадку. Нават былі даносы ў міліцыю. Але мала што людзі нагавораць.

Толькі два дні пасля пахавання маці Сяргея, пра смерць яе даведаўся яе брат Гурыян, хоць жыў усяго два кіламетры ад Дзяткавіч — у Радкавічах.

— Што ж ты аб смерці мацеры не паведаміў? — звярнуўся нездаволены дзядзька.

— Маці не хацела, — неахвотна адказаў Сяргей.

— Як жа гэта сталася, я ж яшчэ нядаўна яе бачыў, зусім здаровая была?

— Хварэла грыпам. Вечарам звалілася з ложка. Калі я яе падняў, яна ўжо не жыла.

5. ПАДАЗРЭННІ

Пасля смерці маці Сяргей як бы адмяніўся. Пачаў прадаваць усё: збожжа, жывёлу, будынкі, — разбураючы гаспадарку. Зрабіўся яшчэ большым адлюдкам. Папросту баяўся сустракаць людзей і глядзець ім у вочы.

Толькі два месяцы пазней, з ліста ад знаёмай, даведалася аб смерці мацеры сястра Сяргея, Люба. Яна зараз жа прыехала дамоў.

— Я пісаў да цябе... мабыць ліст не дайшоў, — адказаў Сяргей на закід сястры.

— А дзе ложак ма'ы? — спытала Люба.

— Спаліў, стары ўжо быў, нічога не варты.

— А пасцель дзе, пярына, падушка?

—Падушку спаліў, нячыстая была. Пярына ў шафе ляжыць.

Люба адчыніла шафу і выцягнула пярыну. На ёй віднелася некалькі цёмна-карычневых плямак.

Любе як бы нешта абарвалася ў грудзях. Цяжкія падазрэнні, якія прытаіліся ў глыбіні свядомасці, усплылі раптам наверх. Яна глянула баязліва на брата, але той сядзеў пры стале, тупа і бессэнсоўна гледзячы недзе за акно. Яна хутка скруціла пярыну.

— Я вазьму пярыну — на памятку па маці.

— Бяры, — коратка адказаў Сяргей. Яго паводзіны выдавалі, што ён хоча, каб сястра як найхутчэй адчапілася ад яго.

Звязаўшы пярыну, Люба занесла яе да дзядзькі ў Радкавічах.

Назаўтра ў пракуратуру паступіла данясенне...

СЛЕДСТВА

— Маці мая хварэла два тыдні на грып. Калі яна зусім дрэнна сябе адчувала, я завёз яе ў бальніцу ў Сямяцічы. Не хацелі прыняць. Сказалі, што з яе ўжо нічога не будзе. Я вярнуўся дамоў, і, тыдзень пасля, маці памерла, — так паказваў Сяргей перад пракурорам.

— Кіраўнік бальніцы даказвае, што вы зусім не былі там.

— Мабыць ён забыў, даўно гэта было.

— А што гэта за плямкі на навалачцы пярыны?

— Не ведаю. Мо' ад катару. А мо' так у чым упэцкалася.

У канцы жніўня 1959 года на могілках у Чорнай Сярэдняй з'явілася некалькі мужчын. Адшукаўшы магілу мацеры Сяргея яны раскапалі яе, дасталі труну, адчынілі века, і доўга аглядалі ўжо згніўшае цела. У выніку гэтага агляду ў актах пракурора з'явілася апісанне судовых экспертаў наступнага зместу: «У касцяку галавы памёршай сцверджаны вялікія і шматлікія трэшчыны лабавой косці, а таксама касцей твару і асновы чашкі. Вынікі анатаміравання дазваляюць сцвердзіць, што прычынай смерці было пашкоджанне чэрапа і мазгоў. Пашкоджанне ўзнікла ад удару цвёрдым тупым прадметам, як прыкладна абух, у ваколіцу ілба, і то са значнай сілай. Сіла гэтага ўдара сведчыць, што быў ён нанесены праз іншую асобу».

Сяргей апынуўся ў турме.

САВА

Раскінулась мора шырока

Калі трапіш у вёску Збуч, Гайнаўскі павет, дык у самым цэнтры вёскі можна пабачыць нешта падобнае на кратар вулкана, з усіх бакоў акружанага вялікімі глыбамі гліны. Але аказваецца, што ў Збучы не дзейнічаюць ніякія вулканы. І гэта не кратар, а басейн, які восенню мінулага года выкапалі пажарнікі і сяляне вёскі Збуча. Усё было б добра, каб было каму падумаць аб заканчэнні ўсіх прац і агарадзіць басейн. Солтыс грам. Мікола Якімюк абяцаў раней, што вызначыць вазакоў для вывязення выкапанай зямлі. Але калі пачалі капаць басейн, у солтыса не хапіла часу, каб выканаць абяцанае. То ён прысутнічаў на хрысцінах, то на памінках ці дню нараджэння. Гарэлка лілася, солтысу было весела і не хацелася псаваць настрой прозай дня. Басейн выкапалі, а солтыс далей гуляў. Час ішоў. Урэшце над басейнам, і мабыць солтысам, злітаваўся мароз, які замацаваў глыбы насыпанай зямлі. Аднак, каб у басейне прыбыло цяпер вады — не абышлося б тут без няшчаслівага выпадку.

Сяляне Збуч былі б вельмі здаволены, каб солтыс хоць крыху менш цікавіўся гарэлкай, а больш агульнымі справамі вёскі.

В. КІРЫЛЮК
в. Чыжы.
Гайнаўскі павет

Навагодні баль

Бельскі аддзел БГКТ наладзіў 16 студзеня навагоднюю ёлку для сваіх членаў. З усяго павета з'ехаліся на ёлку юнакі і дзяўчаты — прадстаўнікі гурткоў. Уваход на баль быў адкрыты таксама для ўсіх жыхароў Бельска. Запрошаныя на ёлку госці з гурткоў весела гулялі з моладдзю з Бельска, завязвалі знаёмствы, расказвалі аб сваім жыцці. Гэта вельмі добрае пачынанне.

У Бельскім павеце існуе многа актыўных гурткоў мастацкай самадзейнасці і было б вельмі добра, калі б хоць некаторыя з іх выступілі на сцэне ў перапынках паміж танцамі. Шкада, што арганізатары не падумалі аб гэтым.

Праўда, што песні гучэлі ўсю ноч, але іх крыніцай былі пузатыя бутэлькі.

В. Р.

Шчэцінскія літаратурныя вечары

Існуючы ў Шчэціне гурток БГКТ ажыўляе сваю дзейнасць. Адной з форм гэтай дзейнасці з'яўляецца падрыхтоўка літаратурных вечароў. У снежні месяцы праведзена было два такія вечары. Тэматыка вечароў датычыла беларускай літаратуры. Першы вечар адбыўся 6 снежня 1959 г. Сябры з гуртка адзначылі 77 гадавіну з дня нараджэння Я. Коласа. На вечары выступіў сябра М. Сычэўскі, студэнт шчэцінскага палітэхнічнага інстытута, які расказаў аб жыцці і творчым шляху народнага песняра. На заканчэнне дакладчык прачытаў вершы паэта.

Апошні літаратурны вечар быў прысвечаны ў 1959 г. 75-ай гадавіне са дня смерці беларускага паэта Дуніна - Марцінкевіча. Вечар падрыхтаваў беларускі паэт, пражываючы ў Шчэціне, сябра Васіль Койка. Прысутныя з вялікай цікавасцю выслухалі даклад В. Койкі. Сябры В Койка і М. Артышэвіч чыталі вершы паэта, прысвечаныя Дуніну - Марцінкевічу. Гэты вечар адбыўся 20 снежня 1959 года.

М. АРТЫШЭВІЧ
Шчэцін

ЧАМУ Ў КРАМАХ НЯМА КВАСАМЕРАЎ

Ужо некалькі год аграномы і іншыя сельскагаспадарчыя спецыялісты наракаюць на недахоп квасамераў. А квасамеры з'яўляюцца неабходнымі для правільнага падзелу зямлі на класы, а таксама пры прымяненні штучных угнаенняў. Як бачым, квасамер — рэч неабходная ў штодзённай працы. Квасамер не з'яўляецца якімсьці складаным прыборам, вытворчасць якога магла б напаткаць на цяжкасці. Гэта проста пасудзіна з вадкасцю, якая паказвае, якое на даным абшары зямель прымяніць угнаенне.

Аб гэтай справе гаворыцца амаль на кожнай сустрэчы з прадстаўнікамі ўлад, але ўсё без выніку.

Пажаданым было б, каб кожны жыхар мог купіць патрэбны яму квасамер. У выпадку, калі гэта немагчыма, неабходна, каб забяспечыць квасамерамі хаця б кожны сельгасгурток, якіх штораз больш на Беласточчыне.

Я. СЕРАДА

«Руска - беларускі слоўнік»

На складзе ў Галоўным праўленні БГКТ маецца для продажу «Руска-беларускі слоўнік».

Жадаючыя купіць гэты слоўнік павінны пераслаць на адрас Галоўнага праўлення БГКТ 28 зл. 05 гр. —
Zarząd Główny Białoruskiego Towarzystwa Białystok ul. Warszawska 11.

На бланку зрабіць дапіску — За «Руска - беларускі слоўнік».

Каб не было сумна

Некалькі год дзейнічаў мастацкі гурток у вёсцы Скупава (Гайнаўскі павет). Цешыліся людзі, што час ад часу могуць паглядзець сваіх артыстаў на школьнай сцэне. Так было да чэрвеня 1958 г. А потым у вёсцы стала сумна, моладзь не мела, як гавораць, «куды дзецца». Але нядаўна скупаўская моладзь арганізавала сход і вырашыла зноў наладзіць у сябе працу гуртка мастацкай самадзейнасці. Першай пастаноўкай будзе п'еса «Мікітаў лапаць». У працы гуртка дапаможа настаўніца мясцовай школы Яўгенія Лясота.

М. К.

Наш гурток ажыў

Гурток у Грыбоўшчыне налічвае 9 чалавек. Старшынёй гуртка з'яўляецца Жэня Глэмбоцкая. Цяпер у нас ажыло культурнае жыццё. Зараз мы збіраемся ў школе і вывучаем п'есу «Прымакі». Усе члены гуртка бяруць удзел, кіраўніком з'яўляецца настаўніца школы ў Мшчонай Абухоўская Генавефа. Вельмі прыемна цяпер гутарыць з настаўніцай не аб справах школьных, як гэта было та 8 год таму (гэта самая настаўніца нас вучыла). Міма аддаленасці 2 200 м. да нас ад школы, дзе адбываюцца рэпетыцыі, ахвотна мы ідзем вечарам, па снезе (каторага цяпер так многа), а вяртаемся са смехам і спевам і радасцю, што так прыемна можна правесці доўгія вечары, культурна і з прыемнасцю. Як вывучым, зможам паказаць жывое нашае беларускае слова і распаўсюджваць культуру беларускага насельніцтва.

Дарагая Рэдакцыя!

Вельмі прыемна, калі вясковыя крамы багата забяспечаны рознымі таварамі, а пакупнікі не наракаюць на недахоп патрэбных ім рэчаў. Але не заўсёды ў крамах можна знайсці ўсё патрэбнае. Нядаўна была зніжана цана на селядцы. Але селядцы мала калі хто бачыў у нашай краме. Пад каляды многія вымушаны былі ехаць за селядцамі ў Бельск а нават ў Беласток. Кіраўніцтва ГС забываецца, што людзі хочуць купіць сабе той ці іншы тавар.

Ці доўга яшчэ будзем наракаць на недахоп селядцоў. Варта, каб кіраўніцтва ГС больш дбала аб забяспечванні крамы неабходнымі рэчамі.

П. І.
Плёскі

УЖО Ў НАСТУПНЫМ НУМАРЫ ПАЧНЕМ ДРУКАВАЦЬ СЕНСАЦЫЙНУЮ АПОВЕСЦЬ ГЕОРГІЯ БРАНЦАВА «МАЁР СТАЖАРАЎ» У ПЕРАКЛАДЗЕ ХВЕДАРА АСІНІЧА.

ГЭТА БУДЗЕ АПОВЕСЦЬ ПРА БАРАЦЬБУ САВЕЦКАЙ І НЯМЕЦКАЙ РАЗВЕДАК У АПОШНЮЮ ВАЙНУ.

АПОВЕСЦЬ «МАЁР СТАЖАРАЎ» АДКРЫЕ СЕРЫЮ НАШЫХ ПУБЛІКАЦЫЙ, ЯКІЯ ЎВОЙДУЦЬ У «БІБЛІЯТЭЧКУ «НІВЫ».

ЧЫТАЙЦЕ І КАМПЛЕКТУЙЦЕ НАШУ БІБЛІЯТЭЧКУ.

„NIWA"

Organ ZG BTSK Adres ZG BTSK: Białystok Warszawska 11 tel. 54-14

Redaguje Kolegium Adres redakcji: Białystok ul Wesołowskiego 1 tel centr 37 41 red naczelny i sekretariat 25-89

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW Prasa"

Warunki prenumeraty w Polsce miesięcznie — 2 40 zł kwartalnie — 7 20 zł półrocznie — 14 40 zł rocznie — 28 80 zł

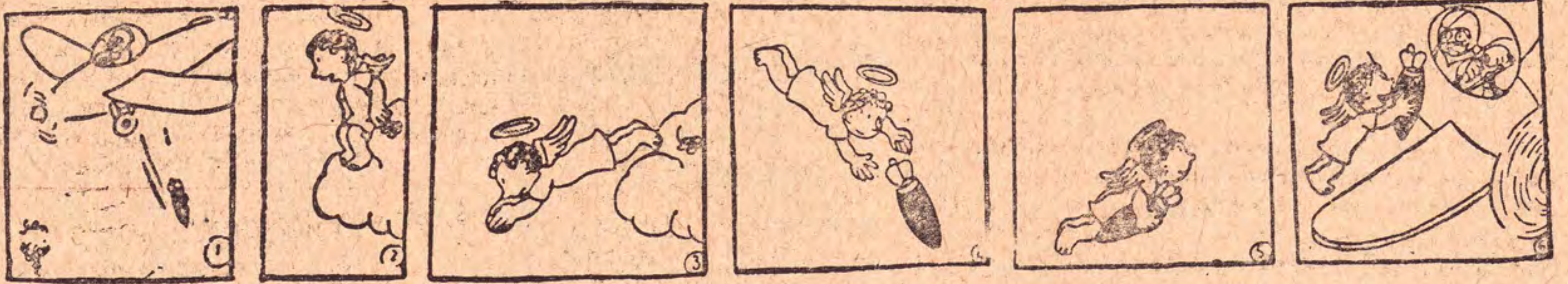
Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK Ruch" Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma

Prenumeratę na Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10 15 zł półrocznie — 20 30 zł i rocznie — 40 60 zł Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6- 100024 PKWZ Ruch" Warszawa

Zamówienia na Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej należy kierować pod adresem CHZ ARS POLONA" Warszawa Krakowskie Przedmieście 7 Obowiązuje przedpłata na konto N.B.P Warszawa 2-6-51 Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4,16

Nkł. 5.000 Bltk N-1

Малюнак французскага мастака Жана Эфрэля для сатырычнага журнала «Ойленшпігель» (ГДР).

ПЕРАСОЎКІ

З'явіліся на вёсцы розныя перасоўныя дасягненні навукі і некаторыя з іх актыўна дзейнічаюць.

Напрыклад, прыедзе ў ў вёску перасоўны рэнтгенаўскі кабінет і некаторых жыхароў прасвечвае. Чалавек, гэтак кажучы, палову жыцця пражыў і не ведае, што ў сабе носіць. Цяпер такога грамадзяніна доктар прасвеціць і бачыць, чым чалавек дыхае. У нашага сакратара знайшлі ў жываце дзве манеты і, уявіце, ён не змог прыпомніць, хто ў гэтакім месцы грошы прыхаваў.

Кінаперасоўкі наведваюць вёску. Перад фільмам дэманструюць асветныя карціны. Напрыклад, паказвалі, як у выніку неасцярожнага абыходжання з агнём, няшчасця выходзяць, а ў нас пажары павялічыліся. Значыць, навучыліся людзі агонь разводзіць. А наогул супраць кінаперасоўкі нічога дрэннага сказаць не можна, добрая гэта рэч, нават уважліва глядзеўшы на экран, цалавацца па ўсім правілам навучыцца можна.

Перасоўныя зубалекарскія кабінеты таксама паявіліся на вёсцы. Вырываюць тут зубы мудрасці, вачныя, карэнныя, і іншыя, гледзячы, каму якія не падабаюцца.

Вясковыя перасоўныя бібліятэкі розняцца ад гарадскіх тым, што ў вясковых бібліятэках чытачы перасоўваюцца, а кнігі ляжаць не абноўленыя. Што ж, калі ў кнігах розуму многа, а ног няма, то бібліятэкары не кемляць, каб вымяніць кнігі.

Перасоўныя дзеячы таксама з'яўляюцца ў вёсцы. Яны, не разабраўшыся ў гаспадарках, гарачымі ловамі стараюцца перасунуць вёску да вялікіх ураджаяў.

Зразумела, не кожная перасоўка карысць дае. Здараюцца ў вёсках перасоўкі вытворчыя. Калі глядзіш з боку, то сёння дымок уецца ў адным месцы, а заўтра — у іншым. Калі такую перасоўку накрыюць, уласнік яе перасяляецца ў месца з абмежаваным перасоўваннем.

Таму, людзі мілыя, і кожная перасоўка патрабуе, гэтак кажучы, індывідуальнага падыходу.

Зьдзіська Лявонь

ЧАМУ Ж Я ХУЛІГАН?

Мяне хвалюе доўгі час пытанне,
З якім звяртаюся да грамадзян,
Чаму мяне ніхто на прывітанне
Не назаве інакш, як хуліган.

Я не хвалюся — хлопец паступовы,
Усё новае умею пераняць.
У жыцці даўно я прымяніў стыль новы
Пачаў сябе я модна апранаць.

Як вузкія ўсе шыюць нагавіцы,
Я іх раблю тады яшчэ вужэй;
З аслом кашулі носяць ці ільвіцай —
Хачу малюнкі мець усіх звярэй.

Замест валос, гавораць, мандаліну
На галаве сваёй пачаў насіць.
Ашчадны я, цырульніка пакінуў,
Не стаў больш да цырульніка хадзіць.

Гавораць, што ў аўтобусе жанчынам —
Я месца не намераны ўступаць,
Ды роўнапраў'е дзе ёсць такім чынам?
І як жа мне яго не ўшанаваць?

Што локцямі дарогу прабіваю,
Пантофлі ў помач йдуць і кулакі,
Скажу вам, што па-рознаму бывае —
Складаны шлях жыццёвы, ды цяжкі.

Таму з падошвай тоўстаю на ногі
Пантофлі прызвычаіўся ўкладаць
Каб нават найсмялейшы мне з дарогі
Хоць бы пад страхам мусеў уступаць.

Што пад кіно раблю я авантуры,
Білетамі хаджу там гандляваць,
Ды я ж даўно прыхільнікам культуры,
Культуру памагаю пашыраць.

Мне кажуць, што я ноччу дзікім крыкам,
Людзям утомленым не даю спаць.
Я толькі сум на вуліцы вялікі
Хачу вось нейкім чынам разагнаць.

За часта я асушваю кялішкі
І галаўны мне дакучае боль.
Прызнацца трэба, вып'ю часам крышку,
Таму, што папіраю манаполь.

Я б для ашчаднасці, як пішуць ўлады,
Сам бы зрабіў гарэлкі літраў пяць,
Ды толькі цяжка змайстраваць прылады,
Якімі вось гарэлку можна гнаць.

Не падабаюся я грамадзянам,
Маім славам нейк веры не даюць.
Калі далей зваць будуць хуліганам,
Няхай хоць паступовым назавуць.

АНДРЭЙ САМАСЕЙ

На чыгунцы паміж Нугцом і Чаромхай ёсць невялікі паўстанак Баравікі. Летам тут вельмі прыгожа. Кругом лясы, а ў лясах, кажуць, баравікоў — хоць заваліся. Чакаючы на цягнік, летам вельмі прыемна пахадзіць па лесе, назбіраць смакавітых грыбоў. Але гэта толькі летам. Зімой тут усё завалена снегам. Прыгажун - лес, дрэмлючы пад тоўстым пакрывалам снегу, робіцца нейкі чужы, непрыступны. Не ахвотна да яго заходзіць чалавеку А на паўстанку няма дзе падзецца.

У радыусе 3-ох кіламетраў няма тут ніякага будынка, дзе б пасажыр, чакаючы на цягнік, мог схавацца ад зімовай сцюжы. Станцыю замяняе тут знішчаны таварны вагон, пастаўлены чыгуначнымі ўладамі 3 гады таму назад. На пачатку, кажуць, у гэтым кароўім вагоне былі вокны і дзверы. Але знішчыў іх нейкі хуліган з вёскі Літвіновічы. Кажуць, што мілейчыцкая міліцыя ведае прозвішча гэтага хулігана, але захоўваючы службовую таямніцу, не хоча нікому яго выдаць.

Пасажыры (іх тут штодзённа чалавек 20—30) баяцца заходзіць на гэту станцыю. Там такі скразняк, што жалеза катару дастала б. А чалавек прастудзіцца не доўга. І так стаяць пасажыры каля гэтага кароўяга вагона, ляскаюць зубамі ад холаду і шлюць праклёны ў адрас чыгуначных улад. Калі б існавала магчымасць правесці трубу ад кароўяга вагона ў Баравіках да акруговай дырэкцыі чыгункі ў Ольштыне, каб праняў іх скразняк, пануючы тут, каб пачулі яны пажаданні пасажыраў, несумненна ў Баравіках пабудавалася б на паўстанку хаця невялічкі барак з печкай. (вб)

САМАДБСЛУГОЎВАННЕ

ПАЎВАР'ЯТ

Да млына прывёз адзін гаспадар малоць пшаніцу. Калі намалоў палавіну мяшка, ён пачаў дасыпаць свой мяшок чужою мукою.

Гэта заўважыў млынар і падыйшоў да яго:

— Чалавеча, чаму ты чужою мукою дасыпаеш свой мяшок?

— Таму, што я паўвар'ят.

— У такім выпадку, — кажа млынар, — **чаму ж** ты не насыплеш наадварот: з свайго мяшка ў чужы?

— Э-э-э, тады я быў бы ўжо вар'ятам.

Лэн Застаўны
Львоў

«ЗОРКА»

На Каляды людзі сядаюць да вячэры тады, калі на небе пакажацца першая зорка.

Маці да сына:

— Збегай, Міша, паглядзі ці няма яшчэ зоркі.

Міша выбягае з хаты. Праз 15 мінут вяртаецца.

— Мамачка, я ўжо збегаў да нашага пісьманосца. Ён сказаў, што калі «Нівы» яшчэ няма, то і няма «Зоркі».

М. К.

БАЦЬКАЎ ПРЫЯЦЕЛЬ

— Каханы, — сказаў я твайму бацьку, — жыць без цябе не магу.

— І што ён на гэта?

— Абяцаў заплаціць кошты пахавання.

Янка Дудзіч
Пасынкі

Адэнаўэр: Яны хочуць кінуць цень на нашу федэратыўную рэспубліку!

— Але, пане канцлер, гэта ж вашы міністры Оберлендэр і Шрэдар займаюцца ранняй гімнастыкай.

Малюнак мастака Бэер-Рэд з газеты «Ноес Дойчлянд».

ТАЯМНІЦА

— Што вязеце на возе? — пытае міліцыянер селяніна.

Селянін падыходзіць да міліцыянера і ціха гаворыць:

— Сена.

— Сена? Дык чаму так ціха гаворыце?

— Каб конь не чуў.

Лявон Юрчук
Койлы

ХІТРЫ

— Чым цябе кормяць, што ты такі сыты? — пытаюцца ў Янкі.

— Лыжкай, — адказаў Янка.

Зіна Карповіч
Страшава

ХТО ВЕДАЕ?

Настаўнік гаворыць вучням аб руху зямлі, тлумачачы, што зямля круціцца вакол сонца. Устае малы Янка:

— А вакол чаго яна круціцца, калі няма сонца?

Анатоль Хлябіч

